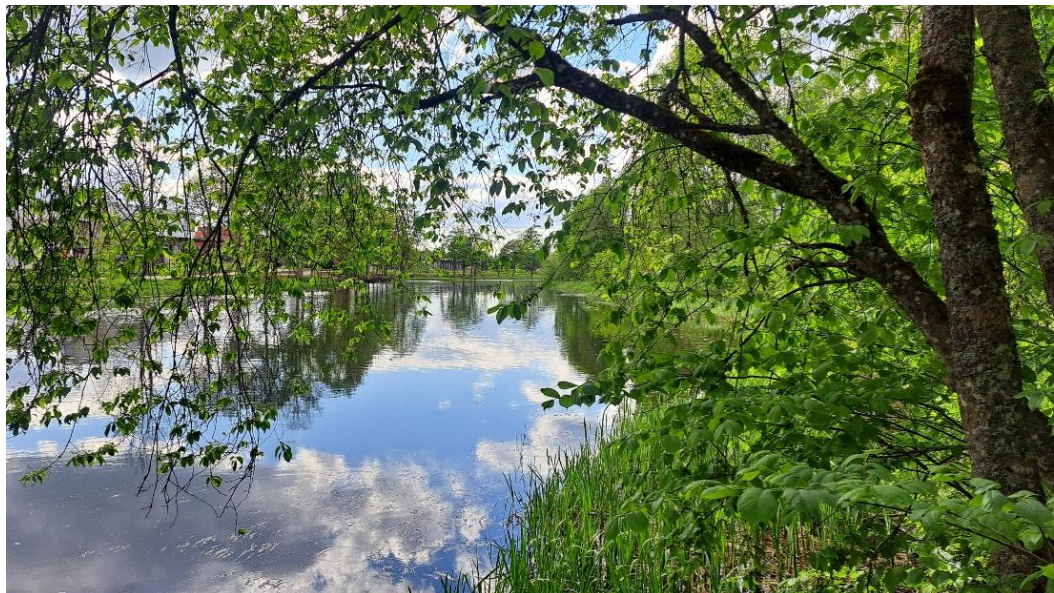

Veski tn kergliiklustee DP ala puistu hinnang

Jõeääre, Jõekalda kü, Põltsamaa linn, Jõgeva maakond

Seotud muinsuskaitsealused objektid: Uue-Põltsamaa mõisa park; kultuurimälestiste reg nr 24013; Kirikuase ja kalmistu; kultuurimälestiste reg nr 9333

Seotud looduskaitsealused objektid: Uue-Põltsamaa mõisa park; keskkonnaregistri nr KLO1200489

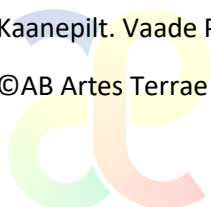
Töö nr: 25056HI2

Veski tn kergliiklustee DP ala puistu hinnang

Aadress: Jõeääre, Jõekalda kü, Põltsamaa linn, Jõgeva maakond
Tellija: Põltsamaa VV
Koostajad: Sulev Nurme, Jüri Järvis
Välitööd: Jüri Järvis
Vastutav spetsialist: Sulev Nurme

Kaanepilt. Vaade Põltsamaa jõele Naistesaare lähedalt (Jüri Järvis foto).

©AB Artes Terrae OÜ 2025

Sisukord

SELETUSKIRI.....	4
1. Sissejuhatus.....	4
1.1. Töö koostamise alus	4
1.2. Uuringuala kaitserežiim	5
1.3. Objekti lühikirjeldus.....	6
2. Hindamise metoodika	7
3. Puistu kirjeldus ja haljastuslik väärtus.....	8
4. Kokkuvõte, soovitusel puistu haldamiseks	14

JOONISED

Joonis 1. Puistu plaan I	M 1: 500
Joonis 2. Puistu plaan II	M 1: 500
Joonis 3. Puistu plaan III	M 1: 500

LISAD

Lisa 1. Üksikpuude inventeerimisandmete koondtabel
Lisa 2. Puistueraldiste inventeerimisandmete koondtabel

SELETUSKIRI

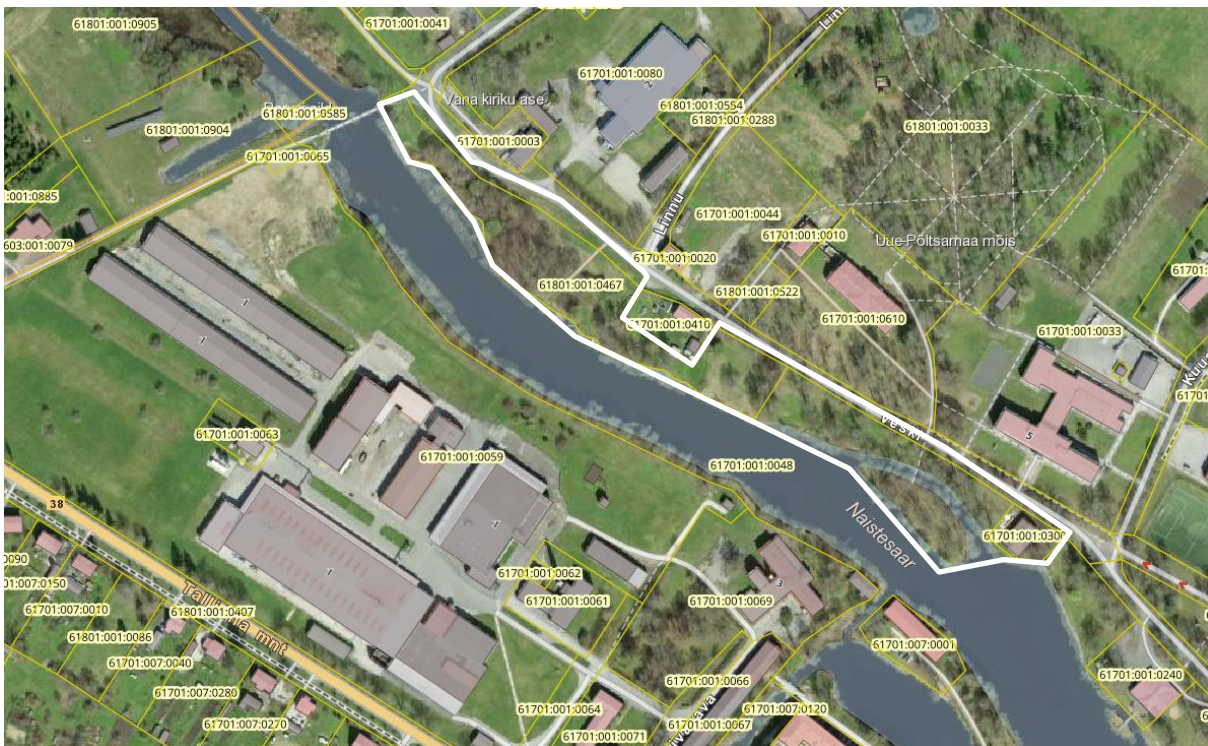
1. Sissejuhatus

1.1. Töö koostamise alus

Käesolev töö on koostatud uuringuala, asukohaga Jõeääre, Jõekalda kü, Põltsamaa linn, Jõgeva maakond (Skeem 1), puittaimestiku dendroloogilise inventeerimise ja hindamise kohta. Inventeerimise eesmärgiks oli määrata uuringualal kasvavate puittaimede haljastuslik väärtus vastavalt puittaimede haljastusliku väärtuse hindamise metoodikale¹. Töö on koostatud alusuuringuna Põltsamaa Vallavalitsuse 25.02.2025 korraldusega nr 2-3/2025/40 algatatud Veski tn kergliiklustee detailplaneeringule. Töö tellijaks on Põltsamaa VV. Täpsem info tel: 776 8550, e-post: info@poltsamaa.ee.

Töö on koostatud alusplaanile: Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Põltsamaa linna jõe-äärne kallasrada. Geodeetiline alusplaan; Kirjanurk OÜ; töö nr 10423G.

Välitööd teostas 23. mail 2025 Jüri Järvis, aruande vormistas Sulev Nurme (volitatud maastikuarhitekt 8). Töös kasutatud fotode autor on Sulev Nurme.

Skeem 1. Uuringuala töömaa skeem (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/>).

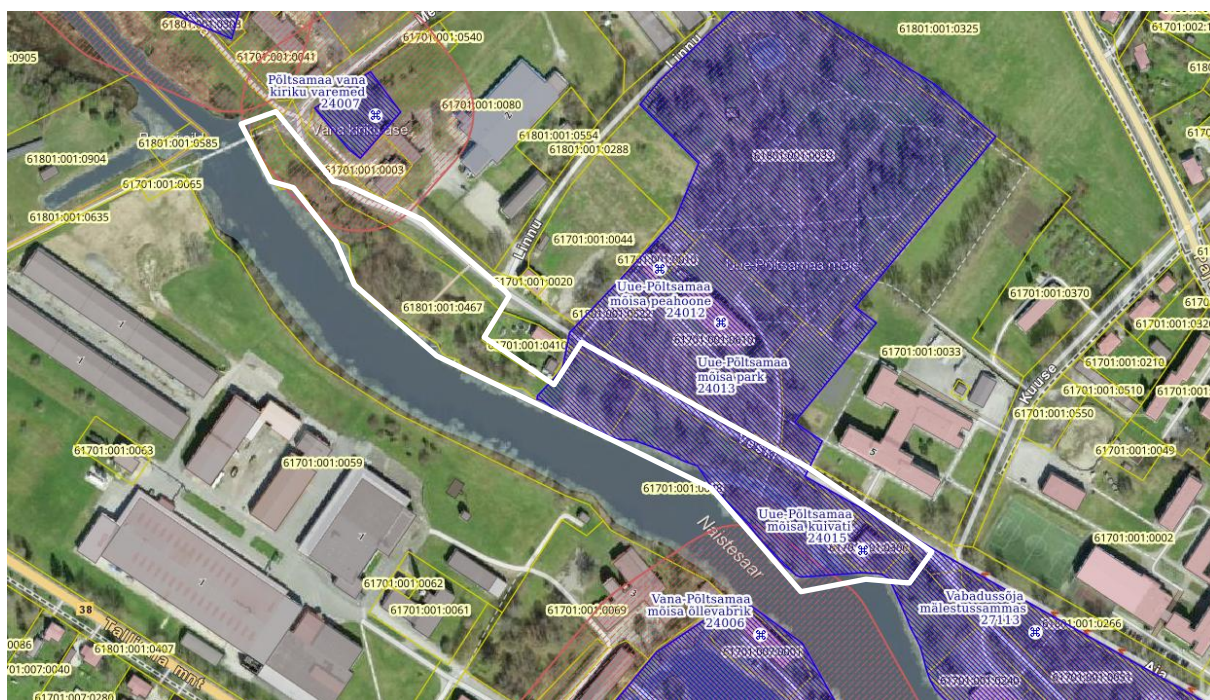
¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/417062020004>

1.2. Uuringuala kaitsereežim

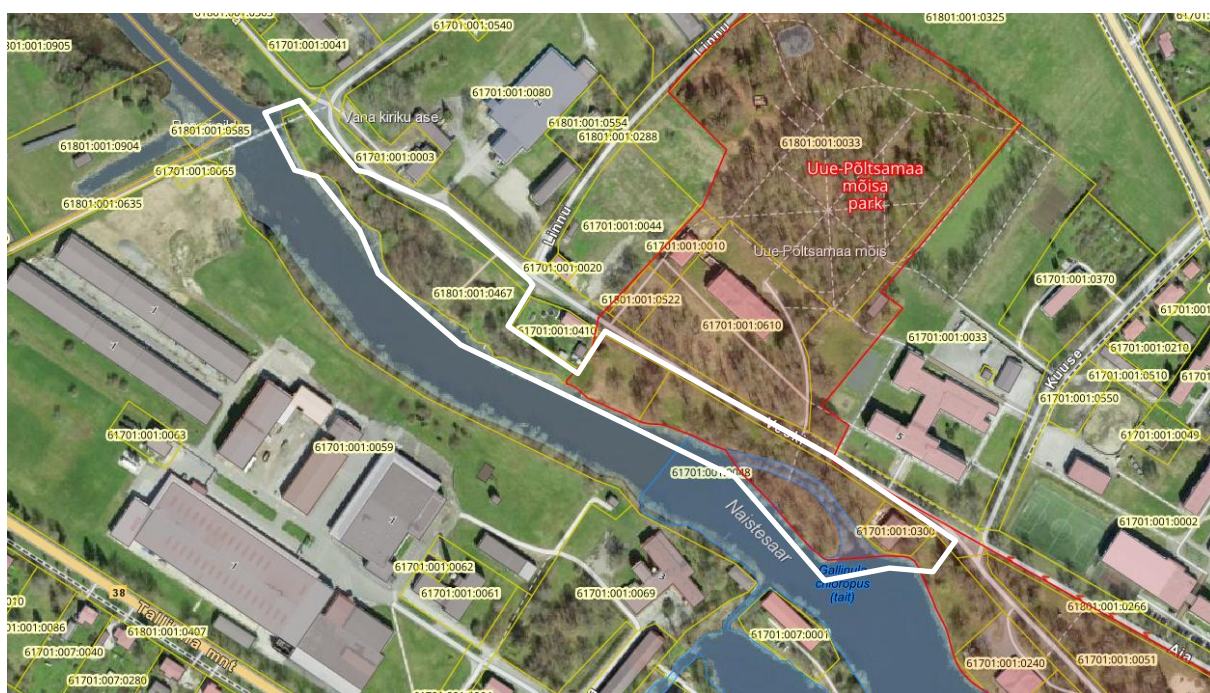
Uuringuala jääb osaliselt järgmiste muinsuskaitse objektide alale või nende kaitsevööndisse (Skeem 2):

- Uue-Põltsamaa mõisa park; kultuurimälestiste reg nr 24013;
- Kirikuase ja kalmistu; kultuurimälestiste reg nr 9333;
- Uue-Põltsamaa mõisa kuivati; kultuurimälestiste reg nr 24015.

Uuringuala jääb osaliselt looduskaitsealuse Uue-Põltsamaa mõisa pargi alale; keskkonnaregistri nr KLO1200489 (Skeem 3).

Skeem 2. Uuringualale jäävad muinsuskaitsealused objektid (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/>).

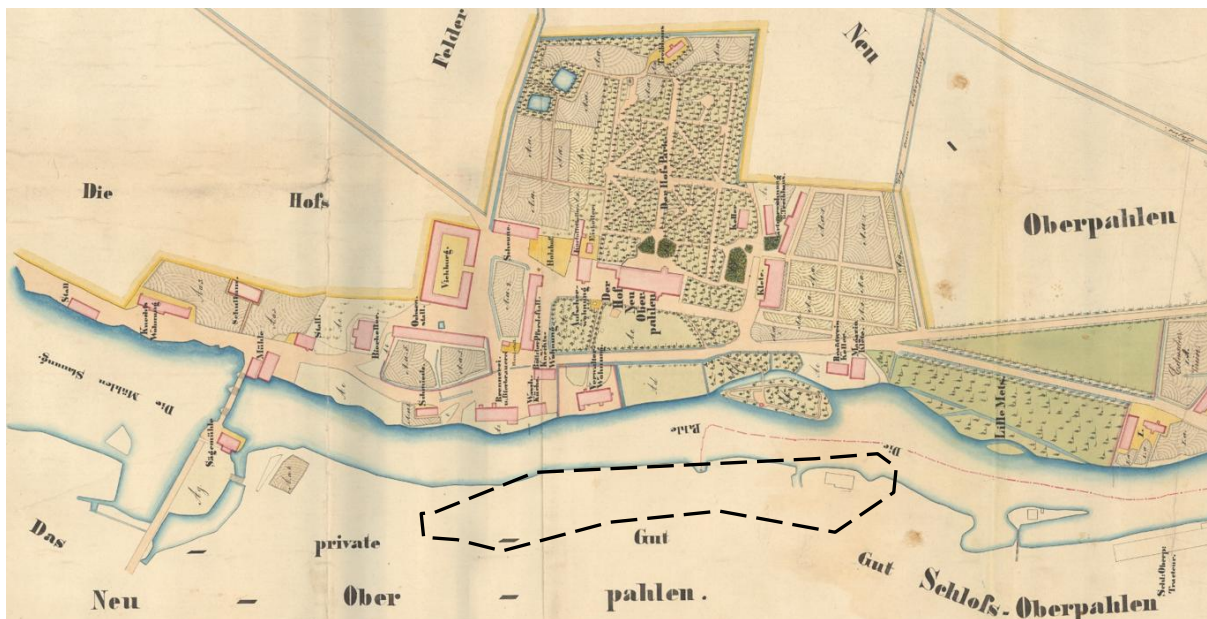

Skeem 3. Uuringualale jäävad looduskaitsealused objektid (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/>).

1.3. Objekti lühikirjeldus

Uuringuala on piklik, kagu-loode suunaline ning hõlmab peamiselt katastriüksuseid Jõekalda ja Jõeääre ning osaliselt ka Veski tn L1 teemaa ja Veski tn 6 kinnistuid. Uuringualasse kuulub ka Naistesaar. Uuringuala asub Põltsamaa jõe kaldal ja jääb osaliselt ajaloolise Uue-Põltsamaa mõisa pargi jõeäärsetele aladele.

Uue-Põltsamaa mõisapark rajati 18. sajandi lõpus ja kujundati ümber 19. sajandil. Jõeäärne osa on loodud 19. sajandil ja hõlmab pargiala Veski tn ja jõe vahel mõisa peahoone vastast kuni Suure sillani.

Skeem 4. Uuringuala orienteeruvalt 1877.a kaardil Charte von dem im Livländischen Gouvernement, Pernau-Fellinschen Kreise und Oberpahlenschen Kirchspiele belegenen Hofe Neu-Oberpahlen und den zu diesem Gute gehörigen Grundstücken des Hakelwerks Oberpahlen (EAA.1347.1.25 leht 1).

Foto 1. Vaade Uue-Põltsamaa mõisa peahoonele üle Põltsamaa jõe ligikaudu 1903-1908. a. Foto Jörgen Siil; EFA.602.10.113551. Pildil on näha uuringuala keskosa peahoone vastas.

Foto 2. Uuringuala jaanuaris 2025. Vaade Parvei sillalt Suur silla suunas.

2. Hindamise metoodika

Puistu hindamisel on kasutatud metoodilist juhendit "Haljastuse inventeerimise kord"². Puittaimed on hinnatud üksikpuudena³. Juhendikohane metoodika on vastavuses standardis EVS 939-3:2020 PUITTAIMED HALJASTUSES Osa 3: Ehitusaegne puude kaitse antud metoodiliste juhistega puittaimede hindamiseks. Suuremad puudegrupid ja eraldised moodustati kohtades, kus geoalus ei kajasta üksikpuid või kus üksikpuude mõõtmine puistu tiheduse tõttu vm põhjustel ei ole otstarbekas. Grupid ja eraldised on kirjeldatud vastavalt Metsa korraldamise juhendile⁴, kuid erinevalt metsakorraldusest ei ole kirjeldatud spetsiifilisi metsanduslikke parameetreid nagu tagavara, boniteet jm puistu puiduproduktiooni illustreerivad näitajad.

Puittaimede haljastuslik väärtus (hindamiskriteeriumid vt tabel 1) on dendroloogilisel plaanil ära toodud haljastusliku väärtuse korras etteantud värvustega (I klass – punane; II klass – sinine; III klass – roheline; IV klass – kollane; V klass – pruun).

Iga haljastusliku objekti andmed kanti numereeritud haljastuslike objektide nimekirja (puistu koondtabel – lisa 2) eesti keeles ja ladina keeles. Tabelisse on iga inventeeritud puittaime kohta kantud liiginimed; haljastusliku väärtuse hinnang; seisundi hinnang, puu diameeter 1,3 m kõrgusel sentimeetrites ja olemasolul eraldi lahtrisse harude diameetrid, puu võra orienteeruv läbimõõt, valitud silmapaistvamatel puudel ka puu kõrgus, soovitusel hoolduseks ja märkused puittaime vigastuste ja

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/417062020004>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/13124148>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/13124148>

kahjustuste või iseärasuste kohta. Puittaimede kohta on antud raie soovitus juhul, kui puu on ohtlik, võrahoolduse kohta on antud soovitus, kui võra on oluliselt deformeerunud või puittaimel on ohtlikke/hulgaliselt kuivanud oksid.

Diameetrid mõõdeti 95 cm täpsuskupiga „Haglöff“. Võrade läbimõõdud hinnati sammuga.

Käesolev töö ei sisalda dendropatoloogilisi täpseid hinnanguid. Märkustena on ilmnemisel kirjeldatud silmaga nähtavaid olulisi vigastusi ja kahjustusi, mis on märgitud tabelite märkuste veergu. Liikide ja sortide määramisel esineda võivad ebatäpsused ei mõjuta puittaimede haljastusliku väärtuse hinnangut ning kavandatavaid raied ja hooldustöid.

Inventeerimisandmed on esitatud lisas 1. Hindamistulemused kajastuvad joonisel 1 ja lisas 1. Seletuskiri ja tabelid (lisad) on kehtivad/loetavad koos joonisega ning vastupidi, joonis koos seletuskirja ja lisadega.

Tabel 1. Haljastusliku väärtuse hindamiskriteeriumid.

HALJASTUSLIK VÄÄRTUS			
Väärtusklass	Kriteeriumid	Juhis	Märkimine plaanil
I väärtusklass Eriti väärtuslik	Dekoratiivsete ja/või pikaalaste ning haigustele ja kahjuritele vastupidavate puuliikidega puittaimed/puistud. Dendroloogiliselt haruldased või ajaloolist või kultuuriloolist väärtust omavad puud/puistud. Looduskaitse all olevad puud/puistud.	Kindlasti säilitada.	Punase joonega
II väärtusklass Väärtuslik	Dekoratiivsete ja/või pikaalaste ning haigustele ja kahjuritele vastupidavate puuliikidega elujõulised puittaimed/puistud. Dekoratiivsete, haigus- ning kahjurikindlate ja pikaalaste puuliikidega noored elujõulised puud/puistud. Olulise maastikulise ja ökoloogilise tähtsuse/funktsiooniga puud/puistud.	Säilitada.	Sinise joonega.
III väärtusklass Oluline	D Dekoratiivsete ja/või pikaalaste ning haigustele ja kahjuritele vastupidavate puuliikidega väheste mehhaanilistest vigastustega, haiguste- või kahjurite kahjustustega, kuid veel elujõulised puittaimed/puistud. Ökoloogiliselt väärtuslikke terviklikke massiivide osana kasvavad puistud.	Võimalusel säilitada	Rohelise joonega
IV väärtusklass Väheväärtuslik	Puittaimed/puistud, mis on oma eluea lõpul kas vanuse või kahjustuste tõttu. Kiirekasvulistest ja lühiealistest liikidest liigivaesed puistud, mida võib säilitada kui biomassi.	Võib raiuda	Kollase joonega
V väärtusklass Likvideeritav	Tugevasti kahjustatud puittaimed/puistud, millel on antud kohal väike ökoloogiline tähtsus. Kiirekasvulistest ja lühiealistest liikidest liigivaesed puittaimed/puistud, mis kahjustavad I ja II väärtusklassi puid või muud haljastust.	Soovitatav raiuda	Pruuni joonega

3. Puistu kirjeldus ja haljastuslik väärtus

3.1. Rohustu

Rohttaimede liike käesoleva uuringu koosseisus ei määratud.

Ala on tasane, kaetud valdavalt pargilaadsete vanade puude kogumikega, mille vahel on lagedad alad - niidetavad alad või jäänukid niidetud aladest. Muld on viljakas, parasniiske ning liigitub enamuses osas naadi metsakasvukohatüüpi. Vaid kalda äärtes on vahetult veepiiril väga kitsaste ribadena lodu

metsakasvukohatüübile iseloomulikud alad. Looduslik kasvukohatüüp ei ole enamasti säilinud, kasvukohatüübi väärtusklass on IV.

3.2. Puistu

Uuringuala loodetipus, Parvei silla juures on lage rohumaa (Foto 3), sellele järgneb pargisarnase välimusega vanade ja keskealiste, kuid hooldamata puudega puistu, mis on kirjeldatud eraldisena nr 2 (Foto 4). Puistu ja Veski tn vahele jääb rohumaa (Foto 5). Veski tn 10 krundi ja eraldise nr 2 vahel on madalate, noorte puude ja -põõsastega osaliselt kaetud ala, mis on kirjeldatud eraldisena nr 3 (Foto 6).

Veski tn 10 krundist kagu pool on üksikute puudega pargiaas (Foto 7), mis läheb üle vanade puudega hooldatud pargialaks (Foto 8, Foto 11). Pargiala jätkub ka Veski tn 6 kinnistul ning on sarnane uuringuala lõpuni, hõlmates ka Naistesaaat (Foto 9, Foto 10).

Kokku inventeeriti 170 üksikpuud, põõsast või 2...4 puu-põõsalist puudegruppi ning eraldati 4 eraldist (massiivi) alades, kus geoalus ei kajastanud üksikpuid. Haljastusliku väärtuse järgi jaotub puistu üksikpuude järgi alljärgnevalt:

1. väärtusklass- eriti väärtuslikud puud ja põõsad, kokku 6 (ca 3,5 %);
2. väärtusklass – väärtuslikud puud ja põõsad, kokku 41 (ca 24,1 %);
3. väärtusklass – olulised puud ja põõsad, kokku 89 (ca 52,3 %);
4. väärtusklass– väheväärtuslikud puud ja põõsad, kokku 27 (ca 15,8 %);
5. väärtusklass – väärtusetud puud ja põõsad, kokku 7 (ca 4.1 %).

Eraldised 2-4 kuuluvad 3. väärtusklassi, eraldis 1 kuulub neljandasse väärtusklassi.

Uuringualal kasvavad 1. väärtusklassi kuuluvad alljärgnevas tabelis välja toodud mitmed Suuremõõtmelised tähelepanuväärsed puud. Lisaks neile on vanas pargiosas (nn ajaloolise Lillemetsa lääneosas) mitmeid vanu suuremõõtmelisi pargipuid, samuti Veski tn äärses allees.

Tabel 2. Esimese väärtusklassi puud.

Nr plaanil	Liik	Läbimõõt	Väärtusklass
11	harilik saar	126	1
30	künnapuu	85	1
37	harilik tamm	111	1
61	Künnapuu	100	1
156	harilik amm	71	1
165	harilik tamm	88	1

Puittaimestiku seisukord on vanale pargipuistule tüüpiliselt valdavalt rahuldav. 40 puud (u 24%) on seenhaigustele tüüpiliste kahjustuste tunnustega. Murdumisohtlikud või potentsiaalselt murdumisohtlikud, mis on soovitatav raiuda, on seejuures 7. Võrahooldust vajab 82 puud. Eraldise seisukord on rahuldav kuni hea. 2. eraldise saared on kahjustatud saaresurmast. Kõigi eraldiste enamus puudest on loodusliku tekkega va üksikud jämedad vanad puud, mis võivad olla arvatavasti seotud mõisapargi aegsete istutustega 19. sajandist.

Puistu plaan on esitatud joonisel 1 plaanile vastavad puude kirjeldused on esitatud lisades 1 (üksikpuud) ja 2 (eraldised).

Foto 3. Uuringuala loodetipu lage ala Parvei silla juures.

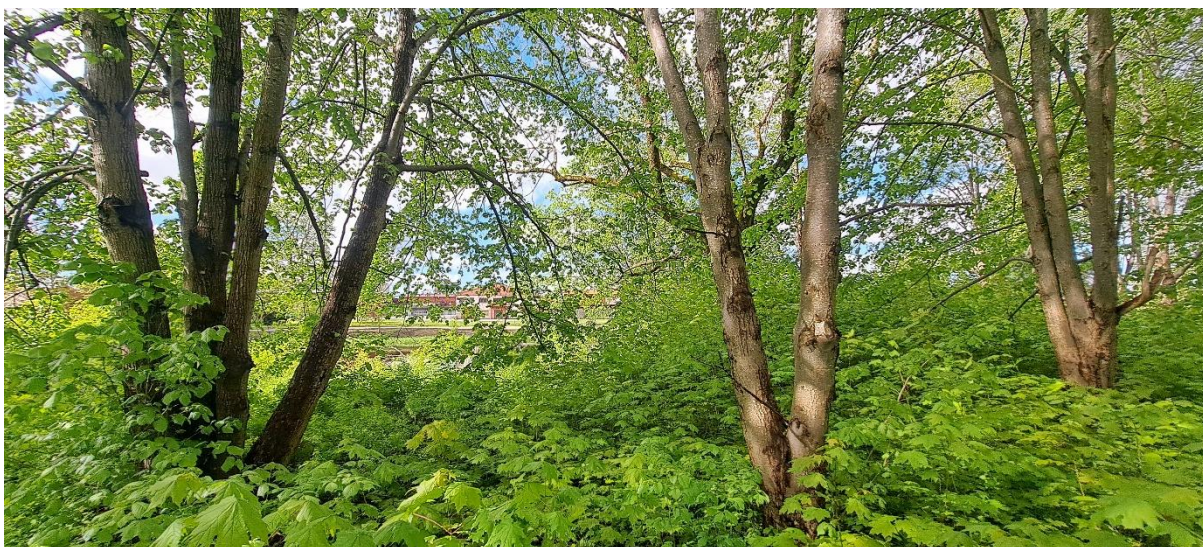

Foto 4. Hooldamata poollooduslik pargiala uuringuala loodeotsa juures koos tiheda alusmetsaga.

Foto 5. Hooldamata pargiosa kõrval asuv rohumaa.

Foto 6. Veski tn 10 juures asuv võsane pargiala.

Foto 7. Pargiaas peahoonest vastas (Veski tn 10-st kagus).

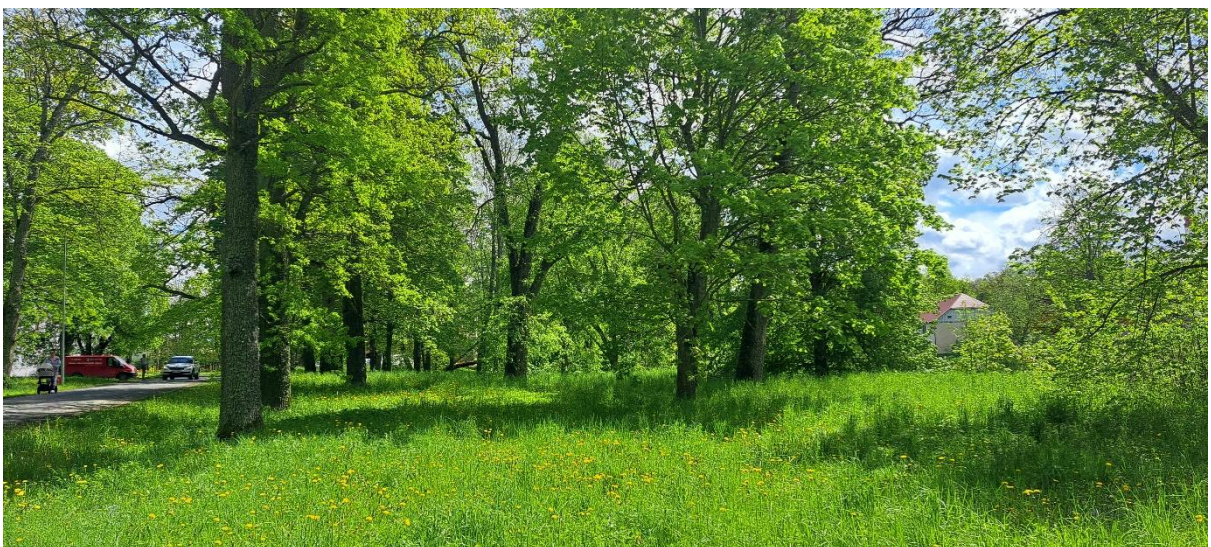

Foto 8. Vana pargiosa Naistesaare ja Veski tn vahel.

Foto 9. Naistesaare puistu.

Foto 10. Vaade jõele põõsastike vahelt Naistesaare juures.

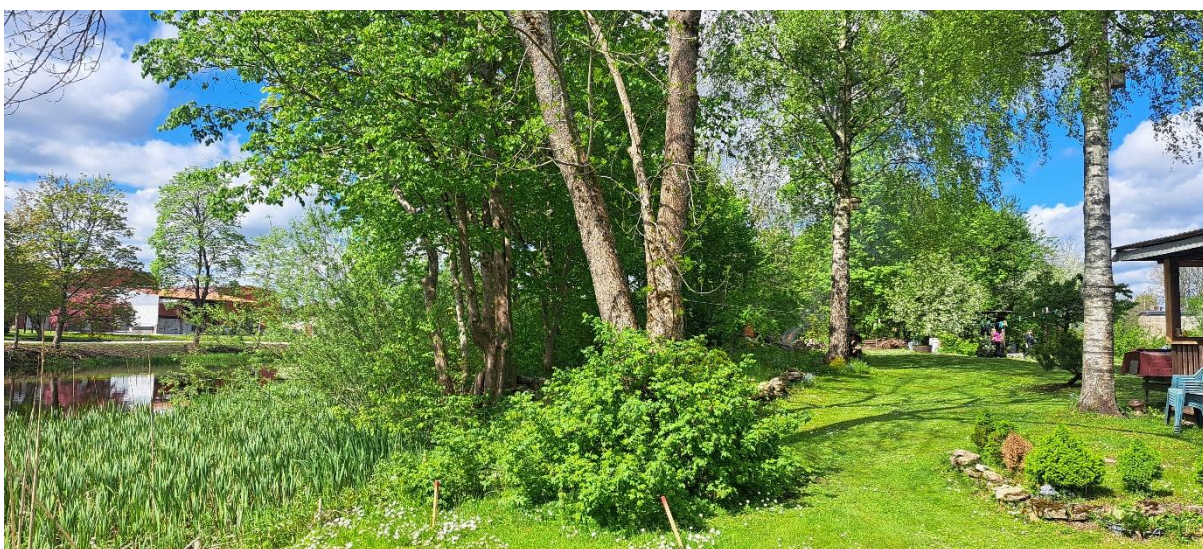

Foto 11. Puistu Veski tn 10 krundi piiril.

Foto 12. Murdumisohtlikud puud Naistesaare juures.

Foto 13. Kasvava puu võrasse kukkunud puu kulutab tuules liikudes kasvava puu koort ning vigastab seda. Rippes puu võib ootamatult võrast lahti murduda.

Foto 14. Puistu Parvei silla poolses osas osaliselt kuivanud vana remmelgas.

4. Kokkuvõte, soovitused puistu haldamiseks

Tulenevalt seisundist (valdavalt jalal kuivanud või kuivavad) on soovitatav raiuda 7 puud (lisa 1). Võrahooldus on vajalik teha vähemalt 82 puule (lisa 1). Eraldistes 1-4 võib vajadusel teha harvendamist säilitades jämedamad puud ja nooremad elujõulisemad terved liigiomase võra ja tüvega puud. Kuna enamus harilikest saartest on kahjustatud saaresurmast tuleks raietel eelistada vahtraid ja teisi vastupidavamaid liike. Tegevuste kavandamisel uuringualal tuleb säilitada kõik 1. - 3. väärtusklassi puud. 4. väärtusklassi puud võib vajadusel raiuda, kui puu ei ole, kahjustusi arvestades, perspektiivne. 5. väärtusklassi puud tuleb raiuda.

Seente viljakehadega, õõnsaid ja läbi võra olevate kuivade okstega 4. väärtusklassi puud tuleb iga-aastaselt üle vaadata ja vajadusel teha võrahooldust (murdumisohtlike harude ja suurte okste eemaldamine, võra tasakaalustamine jms tööd) murdumisohu vältimiseks.

Mitte kavandada uuringualale tegevusi, millega lõigatakse läbi vanade puude juurestik. Üle 40 cm rinnasläbimõõduga puudel tuleb juurestiku ulatuse raadius arvestada alljärgnevalt:

- kased, kuused – rinnadiameeter (cm) x 0.15=juurestiku ulatuse raadius meetrites;
- muud puud – rinnadiameeter (cm) x 0.12=juurestiku ulatuse raadius meetrites;
- põõsad – arvestada juurestiku ulatuseks vähemalt põõsa võrakontuuri projektsiooni ulatus maapinnal.

Puu juurestike aladele paratamatult jäävate tarindite plaanisel tuleb eelistada juurestiku piirkonnas kaevamisele lahendusi, mida saab teha maapinna peale või maapinna kohale. Vältimatud mullatööd juurte piirkonnas teha õhkklabidaga. Jämedamaid juuri kui 3 cm ei tohi läbi lõigata. Selliste juurte ümbruses eemaldada pinnas tarindi ulatuses õhkklabidaga, juur katta filterkangaga ning kasta kogu mullatöö ajal. Juuri tuleb hoida ka filterkangaga kaitstult avatuna võimalikult lühikest aega. Täpsemalt puittaimede kaitsmise kohta ehitustöödel vt standardist EVS 939-3:2020, Ehitusaegne puude kaitse. Tööpiirkonda jäävad oksad, mida ei saa üles painutada tööde tegemise ajaks või mis võivad takistada liiklust puuvõrade all, tuleb nõuetekohaselt lõigata.

Puistu hooldustööd tuleb kindlasti tellida muuhulgas ajaloolise pargi hoolduse kogemusega kutsetunnistusega arboristilt⁵, et vältida säilitatavate puude kahjustamist valede hooldusvõtete kasutamise tõttu. Oskamatu hoolduslõikusega nõrgestatakse puid ja tekitatakse puudele vigastusi, mille kaudu levivad puitu mädanikud. Väljaõppeta isikute puuhooldus- ja raietöö ei ole lubatud, sest see võib olla eluohtlik raiujatele endile ja puistu kasutajatele, põhjustada kasvama jäävate väärtuslikumate puude vigastusi ning hooldusalaga piirneva hoonestuse ja taristu kahjustusi.

⁵ <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10508453>